

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

13.
(12:te ärg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1917, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 10
Oktober

Prenumerationspris:
1: 80 pr helt år, 90 öre pr halvt
och 45 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 15 öre.

Redaktör:
JULIA STRÖM-OLSSON.
Allm. Tel. K. 47 11

Morgonbris' expedition:
SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1917

ONDA TIDER – OCH GODA.

Medan vi genom hårda och onda tider gå mot ännu mycket svårare — säkert mycket svårare än vi ens i våra mörkaste stunder ana — händer det ändå något över vilket vi ha anledning att glädjas. Och det är inte litet i dessa tider, då varje dag har en ny sorg för så många och ett nytt bekymmer för de flesta.

Högern här i landet har trillat ned från sin piedestal som död kråka från sin höga ståndpunkt i tallens stolta krona. Det kan nog gå så när man håller till godo med en Hedin, Melsted, Frestadius, Åkerhielm m. fl. som fanbärare. Det ordet är väl annars äldre än Tegnér själv, som varnar för att välja till "förtrogen vem helst som vill, ty tomt hus står gärna öppet, men rikt stängs till". Det är emellertid tradition från det hållet, att medlemmen är det ej så noga med, bara målet nås. Och målet har alltid varit att utestänga demokratiska vindar vid det högre styret, att hindra alla reformer av social färg. Och har det känts tungt

Chapu: JEANNE D'ARC.

stora världen, utan bara med våra små nära grannar, så har det alltid hyssjats åt den missnöjde: Akta dig för ryssen, du, han har det värre, han! Det var tack vare tsarismen, som 1914 i vår historia skall bli året för det svenska folkets största marknad, och allt skoj, all bluff och humbug, som den gången knäsattes som högsta dygd och högsta uttryck för fosterlandskänsla har i 1917 fått sitt enkla men tydliga svar.

Vänsterns och i synnerhet socialdemokraternas röstökning har ju varit oerhörd liksom högerns ideliga och konstanta sjunkande närmat sig det katastrofartade.

Nå, vad kunna vi väl då nu våga hoppas för resultat av det skedda?

Först och främst skall man då väl med visshet våga förutsätta, att en fortsatt högerregim i regeringen är omöjlig. Folket i val har givit sitt svar.

Det första man hoppas och det sista man tänker på är ju ändå detta: lättnader i livsmedelsfrågan.

att andas i denna luft av trång- | bröstad efterblivenhet, i synnerhet då | Skall det komma att ges några möjlig-
jämförelser dragits icke alls med den | heter för en ny, därtill villig mi-

nistär att åstadkomma dessa? Det ser inte så ut, om man får döma efter vad man hör och ser. Tvärtom: det ser ut som om såväl herr Hammarskjöld, ej vacker att minnas, som ock nu herr Lindman, i denna bedrövlige telegramhistoria kört fast vår livsmedelsfråga fullständigt. Så från den synpunkten kan det måhända vara mindre oangenämt att få lämna allt och låta andra krafsa kastanjerna ur elden för sig — då de redan äro uppbrända!

Räf sade, att folket vill ha regn, d. v. s. bröd, men inga författningsreformer. Folket har svarat Räf och andra, att det vill ha bröd och författningsreform. Ingen begär emellertid av Räf, att han skall förstå det dessa båda frågor äro nära släkt. Den som suttit så länge i Sverges riksdag och ändå ej förmått räkna ut, att han ej är någon prydnad för densamma, bör man ej ge några svårare tal.

”Om vi ej lyckas få hem beställda spannmålslaster, äro vi förlorade” — så löd det allt annat än glada budskapet från högsta sakkunnigt håll häromdagen. Det är icke som om vi vore en neutral stat, utan en stat under belägringstillstånd. En neutral stat under belägringstillstånd — det måste väl vara någonting ”något” med i maskineriet.

Nåväl — vem blir lidande i yttersta hand? Jo, endast den som ej har pengar. Ty dyr mat, dyra surrogat finnas för nästan allting.

Se nu på smöret! F. H. K. tillkänner genom sin ropare, pressen, att man bör lagra och alla som ha pengar lagra. Likaså med kött. Inte vem som helst kan köpa en halv gris eller oxe eller har kärl eller rum för en dylik historia. Samma är förhållandet med både såpa och tvål. Bådadera finnas i landet men till oskäligen priser. Det jobbas oerhört i dessa varor, ty något maximipris hör man ej talas om och man kanske ej har rätt att fordra att en regering skall ha skyldighet att tänka på den allvarliga fara som hotar folkhälsa och hygien genom en företeelse som denna. Ty fråga en fattig arbetarehustru om hon kan hålla på med att i längden köpa såpa till 5 kr. kg. och sunlightvål till 2 à 3 kr. styck. Hon kan det ej. Det veta vi alla.

Varför ha vi nu inte smör i landet? Därför att storgodsägarna aldrig få nog, aldrig få nog för sitt, smör, mjölk, allt, det är skruven utan ända. Varför ha vi inte fått fryshus för ma-

gasinering av kött, så att staten kunde ombesörjt denna viktiga sak, då det nu måste slaktas i större skala på grund av foderbrist? Riksdagen har nekat bevilja anslagen till fryshusen. Varför få vi inte ett stopp för jobberiet i tvål och såpa?

Nej, det behövs nog en annan anda i ledningen, om folket skall orka härda ut, en ledning, till vilken det har förtroende och tillit, en ledning som försöker, så gott det går, göra utvägar för alla.

Det har inte varit så hittills, ja, i tre långa, svåra år har t. o. m. viljan fattats. Och folket har tåligt som kampen för det tunga lasset stretat och stretat och trott, att backen skulle väl ta slut någon gång. I stället blev den värre och värre. Och det ilar i bröstet av bitterhet och hat, då man vet, att det kunde varit annorlunda.

Det har sagts så många gånger detta, men det kan ändå ej påpekas för ofta. Att det svenska folket inte heller glömt, det ha nu valen visat.

* * *

Sedan ovanstående skrevs ingår underrättelse från F. H. K. att det verkligen skall bli beslag på såpa och tvål — nu, när det inte finns någon! Och den som finns lämnas det god tid åt jobbarna att härja med. Som alltid tillkännages åtgärderna i så god tid, att de inte skola behöva riskera något. När oskulden sover, små änglar gå vakt!

Men likaledes ingår i själva pressläggningsoögonblicket underrättelse om den de senaste dagarna starkt väntade situationen att regeringen till konungen inlämnat sin avskedsansökan. Vad därav närmast kommer att följa skola de närmaste dagarna väl visa oss.

J. S. O n.

Kvinnornas deltagande i valagitationen i Stockholm har varit synnerligen energiskt och duktigt. De ha haft även husagitation och broschyrspridning på sin lott och de ha inte legat på latsidan, då det gällt någotdera; i synnerhet val-litteraturen har i dem haft en god spridare. Av den speciella kvinnobroschyren Rätt eller orätt ha de socialdemokratiska kvinnorna i Stockholm sålt sexhundra. Ett vackert och efterföljansvärt föredöme.

En internationell kvinnokonferens har hållits i Stockholm i samband med den tredje Zimmerwaldskonferensen. Bland de frågor som avhandlades voro även lika lön för lika arbete samt rösträtt för kvinnor, till vilka deltagarna enhälligt anslöto sig.

Föräldraansvar.

Allt är förgängligt och människan själv är det förgängligaste bland det förgängliga. Det är så ofantligt litet, som medhennes under en människoålder. Då den hårda kampen mot alla nedbrytande krafter ändas, återstår ännu så mycket, som skulle göras, så många missförhållanden, som borde påtalas och bortarbetas, så många fördomars och orättvisors murar, som skulle raseras. Varenda människa i arbetets stora garde kämpar, trots vedersakares protester, en sådan kamp under sin livstid, på vilken plats hon än må ha blivit ställd. Men så klipptes livsnerven av och arbetet ligger där ofullbordat. Det vore tröstlöst detta, om icke naturen sörjt för att människan kan liksom överleva sig själv. Detta sker genom barnen. På deras lott kommer att taga vid där vi äldre slutade, att föra fram vad som hos oss kanske bara var en drömlig tanke, att segra i den arbetets kamp, där vi kanhända föllo. Alla föräldrar vänta detta av sina barn. Det är väl också detta, som ger dem det mod och den vilja till uppoffring, som barnens uppfostran innebär. Nöden grinar nu hemskt och olycksbådande hos många föräldrar. Skåpen äro tomma, magarna äro tomma. Vem får den sista brödsulan? Jo, den får barnen.

Överallt går detta förhållande igen. Det bästa för barnen, ty de höra framtiden till, under det vi själva höra nutiden till. Men just detta att barnen höra framtiden till, lägger ett kolossalt ansvar på föräldrarna. Av barnens sätt att skicka sig bliva vi själva bedömda. Och vad som är ännu viktigare: på barnasederna bygges den fullväxta människans handlingssätt. Det finnes ett ordspråk som säger: ”Barnet är mannens fader”. Orimligheten häruti är endast skenbar och ordspråket talar sant, ty de vanor, seder och anlag, som fritt få utvecklas hos barnet, de gå icke bort, då detta blir stort, utan så som barnet handlade, så handlar också den fullväxta människan med de förändringar, som den fullvuxnes större förhållanden kunna betinga.

Som förut är sagt gäller detta sådana vanor hos barnet, som verkligen få utvecklas under antingen stillatigande eller direkt understöd från föräldrarnas sida. Äro dessa barnavanor goda, blir sålunda människan god, men i motsatt fall blir någonting snedvridet och individen glider lätt in på förbjudna vägar.

Alla föräldrar fasa inför en sådan utsikt och detta med all rätt, ty var och en vill se sina barn som goda och nyttiga medborgare. Men då gäller det: ”Tag vara på barnen och ungdomen”. I den mån ett samhälle som vårt växer och därtill allt mer industrialiseras, får det allt flera mörka avigsidor. Välmåga å ena, djup nöd och dess mörka följeslagare å andra sidan. De mest lidande bli då barnen.

(N. T.)

T e a c h e r.

Vad är kriget?

Vad är kriget? Människan offrad av sitt materiella verk, av sina falska lärors "sanning", "rätt", "moral". Ur detta förstahandssvar uppställer sig åter den mest hemska och skrämmande fråga: Vad är då kriget, individuellt, att människan så kan förgäta själva livets rätt — livet, det käraste hon äger — och samvetets bud, "du skall icke mörda", att hon, dödade, skändande, förnekande lidandet frivilligt också gräver sin egen grav med slagfältets löpgrav? Åt tortyrdöden avstår make, son och broder, för vilka, i dödsfara, livet eljest offerats? Många äro väl svaren härpå. Från dem, för vilka ord och mening — eller tanke och verklighet — icke mera kunna vara ett: hjältemod, fosterlandskärlek, högsta moral; Guds vilja, himlens straffdom. Från andra återigen: maktväldets rättslösa hot (= disciplin) och straff över blodsförnekaren, antimilitären. Sant, är likväl icke heller detta svar tillfyllest! Ännu aldrig har allenast yttre tvång, hot och maktbud drivit en människa i döden. Nej, det sista, avgörande svaret gives därför icke här.

Ur tillvarons kamp, nödvändigjord av den ekonomiska lagens tudelade, merkantiliserade världsordning — begynnande en gång när slughetens styrka blev till av den bedragnes (och självbedragnes) svaghet — i denna kamp, där sämsta medlen föra längst, den bäste förgås; ur seklers dessutom icke blott kroppsliga utan också andliga våld genom av inlärdade vaneföreställningar från barnaår förlamat självtänkande har vår personlighet, sådan den i dag är, bildats: villad i tänkandet, förvänd till viljan, känslolös i leda; moraliskt omedveten eller ondskefull av makt- och förvärvslustnad. Och, som oss själva känna vi andra. Mot ett bättre vetande troende att endast så danade kunna bestå i existensstridens ävlan. Tvingade till fiender — önskande än också vara vänner, förlorande fastän kämpande — att vinna, drivna att frukta varandra — ändock alltid beroende av varandra.

Fruktan, bland folkens flertal halvt omedveten och obestämbar, hos stats- (kapital-) väldets mäktige däremot, genom sakens egen natur, klart utformad som en obetvinglig fruktan att förlora i strävandet efter in- som utomnationell vinning (kallat "fri nationell utveckling"), i denna fruktan inrymnes också krigets djupast individuella motiv. Underkastelse, hjältemod, krigs- "fosterlandskärlek" etc., allt sådant är blott uttryck härför. "Du måste försvara dig", så lyder också därför parollen till vapnet i soldatens hand; "jag måste försvara mig" inbegreppet av den psykiska akt i hans medvetande som kommer skottet att döda, bajonetten stympa, viljan skända. Tillvarelsekampens mest fördärvbringande egenskaper i hans själ att härigenom

alltmera utlösa sig och fullfölja krigets verk — krigets motiv fruktan, vem är då fienden, vem försvarare, när som sagt denna fruktan djupast bottnar i allas kamp mot alla; i kommersiell spekulation, handelspolitisk och finansiell annexion (= "nationell frihet", köpt för den internationella penningen)? Ingen, och alla! — Till ett begrepp måste vi alltså, i sanningens namn, fastslå de båda: krig och försvar. Den likväl som dem emellan finner motsättning tvingas lika mycket motverka freden som kriget, om än freden är hans mål.

Av fruktan för tillintetgörande kämpa vi alltså försvarets kamp för livet — av motsidan kallat "anfall", erövringskrig, då intet folk är medvetet av att det också självt på samma grund är fiende, i trots av att nationellt intet önska taga, blott intet mista (vilken ohygglig ironi!) medan det som skulle försvaras, räddas: fosterlandets alla värden förgöras med oss själva; men, däremot, icke själen i merkantilismens ekonomiska väldes lagar, som, lik penningen oförgörig av blod och vapen, uppstår ur ruiner och aska. — Lättare än pinan, lättare än död och mord är väl eljest "händerna upp", fienden vore besegrad. Också den största fienden, den inom vårt förvillade egna jag, förutan vilken ingen annan funnes. Kamratens bane, vännens skövlade kropp, vad annat än vårt som hans eget verk är väl detta då kulan, hugget — blott var svaret på hans eget? Och bildas än projektiler av hopade statsrikedomars glödande massor, den avskjutes av folkens händer — — —

Veta vi nu också krigets psykiska som sociala orsaker, kunna vi därför besvärja det? Ja, när fruktan, född av lögn och orättfärdighet, frambesvurit kriget, sanningen skall besvärja det! Men, enade i tanken, med dubbelhet i handling upphäva fredens kämpar verkan av sin vilja. Låtom oss omskapa samhällen och livsvillkor, och av sig själv skall sedan krig och försvar försvinna med dess orsak, framhållles endels. När i stället kriget är de sociala olyckornas största orsak förkunna denna sats för det med händer och fötter vid berget fjättrade folket: spräng berget och du skall bli fri. — Ja, hör man svaras, vi skola spränga det, men härtill duga endast vapnen. — Hur, fråga då vi, är väl detta möjligt ännu så länge icke ens bojorna om våra händer slitits, bojorna länkade av vapnen själva? Det är, så länge icke ännu fredsviljan, med den enda direkt socialt verkande viljeakt som gives: vapnens kastande, begynt de onda makternas avvapning. Emedan först med detta det kroppsliga väldets ointetgörande fruktans mellanfolkliga mörker över själarna skall, och kan, förbytas i ljusare, livsbärande stämningar; skingrande nationalismens ödesmoln, blotta det enda verkligt nationella som evigt består: det inter-

nationella; överflödiggöra vapnen. Och först med detta det gryende förnuftets ljus, människans vilja höjas, den ideella kraft stärkas som oundgängligen fordras att vidare fullkomna världens och ett eget personligt omändningsverk. På den materiella grund, "villkoret för demokratins genombrott", som först då existerar, förblir, när krigsödeläggelsen, vapnet, icke mera är. Till dess, om blott hundra vilja kriget miljoner måste det, då endast vapen äro skydd mot vapen, icke vapen skydd mot kriget. Med vapnen, endast genom dem "komma nationer överens" emedan de alltid lova mer än "papper". Först med avvapnandets tvång skola folkens vilja varda folkens rätt; världsproblemet bringa till en annan "lösning" än krigets. Ur en på nationella inkomst- och förmögenhetsskatter grundad antinational garanti eller försäkringsfond, kan nation måhända allt efter insatsen garanteras visst världskommersiellt minimum eller gottgöras i världskonkurrensen åsamkad materiell skada, d. v. s. finansiell, handelspolitisk avträdelse och förlust, dem krig ej då gjort oersättliga, liksom de liv det till intet förött, lidanden till intet tillskyndat.

I män där ute på krigets blod- och likbetäckta marker, en gång ha också ni, i behov av lyckan, kämpat mot rustandets orätt och våld. Och ändå! — Men vapnen tvingade er. Veten ni blott eder gärning, denna dag är krigets sista; morgondagen segerns dag. — Men nej, ni veten det icke, ty ni, som edert lands mäktige, varken kunna eller vilja avstå de fruktansvärda offrens fordran, av en fiende, den där ock äger samma krav, men icke skuld. Skulle då ej männe med en krigsregleringsfond, vari eder nations insats bland annat blev dess andel — proportionell med slut-siffran egna stupade och av fienden tillfångatagna — i samtliga parterers totala krigskostnadssumma (nu 400 miljarder kronor), plus all allmän skada; nationens fordran totalförlusten av krigsårens avstannade export, inhemska och kolonial, och alla territoriella vinster, minus kostnaderna för återställelse i brukbart skick av där ödelagda städer, byar, marker etc. etc., skulle då ej heller härmed edert lands sista och rätta fordringssaldo finnas, icke avstås men kunna avvecklas och kvittas; freden återställas?

Fredr. Ancher t.

Kvinnornas rösträttsdag firas i Stockholm den 7 oktober med ett offentligt möte i K. F. U. K:s stora sal kl. ½8 e. m. D:r Lydia Wahlström kommer att tala om Kvinnosaken och de politiska åskådningarna och ett rösträttsföredrag hålles av fröken Gerda Planting-Gyllenbåga. Musik kommer även att ingå i det rikhaltiga programmet.

Makten över kastrullerna.

En enkel betraktelse i ett viktigt ämne.

Kvinnornas krav på politiskt medinflytande brukar hos det maktägande borgerskapet ofta, för att icke säga alltid, framkalla den invändningen, att det i själva verket är alldeles onödigt att ge kvinnorna rösträtt, då deras makt ändå är ofantligt stor. De ha ju hemmet och kastrullerna och allt sådant. De ha maken, vars tillvaro de kunna förljuva, vilket naturligtvis är en mycket samhällsgagnande gärning. Och de ha även det uppväxande släktet, som de kunna inpyra med förträffliga grundsatser och skapa till sitt andliga beläte. Måhända är det ännu flera maktmöjligheter kvinnorna tillerkänna, men jag erinrar mig för tillfället inga andra och det kan förresten också räcka med de här uppräddade.

Kvinnorna själva hysa — åtminstone kollektivt — en mycket sval kärlek till de män, som påminna dem om den makt de besitta, ty de se i dem — och väl med rätta — om icke reaktionärer så dock ytterst stadiga konservativer. Det är därför något vanskligt att som utgångspunkt för en artikel i en kvinnornas egen tidning ta detta resonemang om kvinnornas stora makt. Jag gör det i alla fall och får väl stå mitt kast.

Allt det där om förljuvandet av mannens tillvaro och om inflytandet på det uppväxande släktet och om kvinnan som sammanhållaren av hemmet och familjen, lägger jag emellertid till sido, ty jag ämnar icke skriva någon betraktelse i den moraliserande stilen. I stället ämnar jag säga några ord om kvinnorna och kastrullerna, en sammanställning, som möjligen kan synas vara onödigt vardagsaktig, men som dock är betydligt rejälare än allt det andra. Ty det måste medges, att kvinnorna som hushållare besitta ett oerhört inflytande, större och mäktigare än vad flertalet ännu torde ha gjort klart för sig.

För närvarande är väl makten över kastrullerna ganska inskränkt av dyrtid, varubrist, ransoneringar och mycket annat sådant mer eller mindre nödvändigt ont. Men denna "stora tid" skall väl ändas en gång och människorna återfå den ekonomiska rörelsefrihet de hade före 1914. Och då skola kvinnorna åter bli i tillfälle att bruka eller missbruka sin vidsträckt makt som hushållare.

Vad jag menar är detta: Kvinnorna ha under normala förhållanden en oerhörd makt därigenom, att de göra inköpen för hushållet. Icke blott så att förstå, att de i trängre mening kunna köpa mer eller mindre ekonomiskt, utan framförallt så, att de i stor utsträckning kunna påverka marknaden. De representera efterfrågan, konsumtionen, och därför kunna de inom rätt vida gränser inverka på produktionen och på dess företrädare på marknaden, för-

säljarna. De kunna visserligen icke öka den totala tillgången av produkter, men i händelse av fri tävlan mellan olika tillverkare och försäljare kunna de ge den ene företrädare framför den andre. Och detta är betydelsefullt nog.

Nu låter detta litet abstrakt och krångligt, och jag vill därför med ett exempel åskådliggöra vad jag menar och vart jag vill komma.

Låt oss ta försäljarna, eftersom dessa ligga oss närmast. Om på en ort finnas t. ex. fyra köpmän, som sälja livsmedel, så äro husmödrarna oinskränkta härskare över dessa. De må ha hur stora ekonomiska resurser som helst, deras affärer må vara aldrig så blomstrande; om husmödrarna sluta upp att handla hos tre av dem och i stället gå till den fjärde, så nödgas de tre ganska snart packa sina kappsäckar och söka sig en annan marknad. Anledningen är enkel nog. Om kvinnorna sluta att gå till deras affärer, få de ingen omsättning, och utan omsättning kunna de icke skaffa sig den ekonomiska vinst, som är förutsättningen för att de skola kunna fortsätta med sin rörelse. Men den fjärde handelsmannen blir inom kort en välbärgad man, under förutsättning att han för övrigt är i minsta mån kapabel att sköta sina kort.

Nu frågar någon: Men vad vore det för mening att göra på det sätt, som utvecklas i det här exemplet? Den ena handlaren kan väl vara lika god som den andra, och man har väl intet intresse av att gynna den ena på de andras bekostnad?

Frågaren har rätt, under förutsättning att det blott funnes ett slag av försäljare, men nu finns det som bekant två: det finnes privata handelsbodrar och det finnes kooperativa försäljningsställen. De privata handelsbodarna äro upprättade i syfte att ge sina innehavare största möjliga ekonomiska utbyte, och de kooperativa försäljningsställen äro upprättade av konsumenterna själva i ändamål att anskaffa goda varor till billigaste pris. Hur enkelt det än låter, så är det dock en betydelsefull skillnad.

Den rätta innebörden av denna skillnad mellan privat och kooperativ varuförmedling har också insetts av omkring 170,000 familjer, som vid slutet av förra året voro direkt anslutna till konsumtionsföreningar i detta land. Denna insikt gav dessa människor för år 1916, utom övriga fördelar, en direkt besparing av över 3,000,000 kr., som de endera utbekommo i form av återbäring på gjorda köp eller också avsatte till gemensam egendom i sina föreningar.

Dessa siffror äro ju ganska talande och ge onekligen en rätt imponerande bild av den konsumentkooperativa verksamhet, som numera bedrives i Sverige. Bilden kan fullständigast av en uppgift om storleken av den varuförmedling, som under 1916 handhades av konsumtionsföreningarna i landet. Den uppgick i 737 föreningar, som in-

sänt statistikuppgifter, till den vackra summan av 81,661,807 kr.

Det är husmödrarna som möjliggjort denna omsättning, därigenom att de gjort sina köp i de kooperativa affärerna, och därmed ha de också inhöstat den tremiljonersbesparing, som här ovan nämndes. Hade de i stället för att gå till konsumtionsföreningarna vandrat till de privata handelsmännen skulle denna lilla vackra tremiljon hamnat i deras fickor.

Det vill alltså synas, som om de svenska husmödrarna redan begagnade sin makt över kastrullerna på ett rätt och förnuftigt sätt. Går man saken in på livet, nödgas man dock konstatera, att det ännu så länge blott är ett litet fåtal, som gjort sig förtjänt av detta beröm. Om man fördelar konsumtionsföreningarnas sammanlagda försäljning 1916 på rikets alla medborgare skall man få se, att det ännu är en ringa bråkdel av befolkningens varubehov, som fylles genom de kooperativa affärerna. Folkmängdssiffrorna för 1916 äro, när detta skrives, icke offentliggjorda, men räknar man med att Sverige vid utgången av 1916 räknade 5,750,000 invånare, vilket väl torde vara det ungefär riktiga, och delar man upp konsumtionsföreningarnas försäljning på dessa, skall man få en kvot av 14.20. Det vill säga, på varje landets barn kommer av konsumtionsföreningarnas försäljning ett belopp av endast kr. 14:20. Det är ju förfärande litet. Det visar, att den stora massan av husmödrar i detta land försumma att begagna sin makt över hushållsangelägenheterna på ett för dem själva gagneligt sätt. Och det måste tyvärr även sägas, att en stor del av dessa husmödrar äro arbetarekvinnor.

Att profetera brukar i regel höra till de mera vanskliga företagen, men det är icke farligt att säga, att om kvinnorna allmänt gjorde bruk av sin ställning som ledare av hushållen så att de stödde Kooperationen, så skulle för dem själva och för de breda konsumentlagren i allmänhet högst gagneliga förändringar inträda i det ekonomiska livet. Vi se exempel härpå från de länder, där insikten om Kooperationens betydelse är mera utbredd än här, och där konsumenternas samverkan därför även kunnat avsetta större resultat än vad fallet är hos oss.

Vi se hur Kooperationen i dessa länder icke behövt stanna vid att blott förmedla varor, utan hur den även i stor utsträckning kunnat övergå till att själv framställa vad medlemmarna behöva. I främsta ledet står därvidlag den engelska Kooperationen, som före kriget förfogade över en arbetarrestam av 145,000 personer. Detsamma, fastän i mindre utsträckning, är förhållandet i Tyskland, Schweiz, Ryssland, Danmark, Finland med flera länder.

Denna företeelse har för övrigt gett en tysk kooperatör, professor Staudinger, anledning att tala om hustrurna som sina mäns arbetsgivare. Han på-

Ombud vid Skrädderiarbetareförbundets senaste kongress.

pekar, vilken väldig makt husmödrarna ha över handeln, och huru de genom att samla sina köp i konsumtionsföreningarna ge möjlighet för kooperationen att upprätta det ena industriföretaget efter det andra. Han säger bl. a.: "För varje summa av 20 à 30 tusen kronor, som vår förening omsätter mera, anställa vi en ny butiksflicka, för något mer en ny filialföreståndare och för så och så många tusen kronor bröd, som vi måste baka mer i vårt eget bageri, anställa vi en ny bageriarbetare. Och så snart vi ta för några tusen kronor såpa eller tändstickor hos vår egen såp- eller tändsticksfabrik, så anställa vi nya arbetare eller arbeterskor i vår partihandelsförening. Alla dessa arbetare äro nu tillsammans med andra medlemmar sina egna herrar i sitt eget företag."

I Sverige har kooperationen dessvärre i ke hunnit längre än till att ombesörja varuförmedling, och av de siffror, som ovan anfördes, framgår, att den icke ens i detta avseende nått så synnerligen långt. Detta är kvinnornas fel. De ha icke begagnat sig av sin makt på det riktiga sättet, och förrän de lära sig göra detta, lär det icke heller gå för kooperationen att nå dit den syftar. Men om kvinnorna allmänt vakna till insikt om vilken oerhörd makt de i själva verket besitta, och om de använda sin makt på ett gagneligt sätt, skall även den svenska kooperationen bli i stånd att uträtta storverk till båtнад för konsumenterna. Hustrurna kunna då även hos oss — för att fasthålla professor Staudingers synpunkt — bli sina mäns arbetsgivare, något som, efter vad det förefaller, borde vara särskilt eftersträfvansvärt för kvinnorna.

A. G—s.

Arbetarhemmens dyrtidsbekymmer.

En deputation från Stockholms allmänna kvinnoklubb, Agda Östlund, Gertrud Månsson, Elin Engström, Amanda Horney och Klara Johansson, ha haft företräde hos chefen för folkhushållningskommissionen, generaldirektör Henning Elmquist, och till honom framfört en del önskemål i livsmedelsfrågan, uttalade av kvinnoklubben vid ett nyligen hållet möte och sammanfattade i en längre skrivelse, som överlämnades.

Skrivelsen, som i klar och utförlig behandling av livsmedelsfrågan och förståelse för vad som ej kan ändras lämnade intet övrigt att önska, är en skarp och vederhäftig kritik av förhållanden och missförhållanden, vilka ej kunna godkännas som ofrånkomliga och vilka vi måste, var i sin stad, genom påstötningar hos vederbörande söka så långt det är möjligt få ändring i till det bättre.

Skrivelsen inledes med ett påpekande av att de dagliga omsorgerna om hus och hem taga nu mer än någonsin husmoderns uppmärksamhet i anspråk, och det är under de dagliga erfarenheter vi arbetarehustrur och arbeterskor göra, som bekymmerna växa och slutligen synas oss oöverkomliga.

Det har länge varit och är brist i många hem och hotar att bli det i ännu flera, efterhand som en del livsförnödenheter synas bli ännu mera svåråtkomliga och dyra. Om arbetarhemmen ej utan bitterhet funnit sig i den hårda nödvändigheten av ransonering av en mängd födoämnen, äro vi dock de första som på fullt allvar fått lära

(Forts. å sid. 10).

Kvinnornas fackliga intressen.

Alltsedan i våras synes vägen för anslutning till fackföreningsrörelsen från kvinnornas sida vara i ständigt stigande. Inom Sv. Skrädderiarbetareförbundet ha ju alla sömmerskor rättighet till anslutning och börja de även komma. Vid förbundets 10:de kongress, som avhölls i slutet av augusti i år, var de kvinnliga ombudens antal 10, vilket visst var det största antal som någon av deras kongresser haft. De kvinnliga medlemmarna äro nu omkring 1,500. Genom dessa ombud voro klädnings-, kapp-, linne- och mössömmerskor representerade samt sömmerskor inom militärskrädderiet.

Vid kongressen förelåg till behandling över 20 motioner och stod den hetaste och långvarigaste striden vid motionen om utträde ur Landsorganisationen, vilken blev avslagen. Upprättandet av en arbetslöshetsunderstödkassa, en fråga som även på förra kongressen livligt debatterades, vann nu, efter rätt så skarpa meningsbrytningar, kongressens bifall. Besluts även låta förslaget om bildandet av en medlemmarnas egen garantifond gå ut till omröstning. Genom en sådan fond skulle medlemmarna spara sig en slant att användas som tillskott till understöd vid utomordentliga stridstillfällen. Helt naturligt präglades motionerna i allmänhet av angelägenheter, som väsentligast beröra herrskrädderiet. Semester- och minimilönsfrågorna kunna ju dock träffa alla och allteftersom kvinnorna växt sig in i förbundsförhållandena så komma de nog att tolka ut besluten och söka få största möjliga nytta av dem.

Vi hoppas livligt att kvinnorna under årens lopp lärt sig att organisationerna även bland dem måste bli stabila och ej några rännarbanor för ut- och ingående allteftersom missnöjet med löne- och arbetsförhållandena stiger och faller. Vi hava alltid intressen att bevaka och måste vara ständigt beredda för att inte så småningom förlora kanske små, men hårt tillkämpade fördelar, vilka ändock alltid varit ett steg framåt.

I detta sammanhang kan meddelas, att en lyckad lönerörelse bland linnesömmerskorna i Göteborg genomförts. Omkring 125 sömmerskor voro ute i strejk ett par veckor, men slutade densamma med att arbetsgivaren godkände upp till 25 proc. förhöjning på vissa arbeten. Även för Koop. Syfabriken Linnéas sömmerskor har genomförts ett avtal, som givit rätt väsentliga löneförhöjningar.

Det man nu känner intensivast är önskan att ej kvinnorna, så fort det nu hårda ekonomiska trycket något lättar, draga den skammen över sig och springa från organisationen. Ni skola inte tro att det endast är edra likar, som fälla domar över sådant beteende. Nej, långt vidare finnes vaken kritik över sådant lättssinne. S. S.

Den ryska soldathustrun i nuet.

Av Flor Viola.

Brev från Ryssland för Morgonbris.

I och med världskrigets utbrott har jag upphört att förvånas över vad som möter mig på min färdeväg, och nu sedan jag anlände till Ryssland, ha alla dylika känslor upphört, ty på en plats där allt omöjligt är möjligt, bevisat av både den fallna regimen som av den allt och alla fångande revolutionen, försvinna dylika känslor.

Dock, att bli purrad av Marseljäsens eldiga toner en söndagsmorgon i Petrograd, var något som tillförde mig en underbar känsla utöver själva nyfikenheten att se vilka demonstranterna voro. Och se: det var hustrurna till de vid fronten förlagda Petrogradsregementena.

Jag skall oförbehållsamt erkänna, att denna söndagsmorgon med blek vårsol och sjungande vindar i avenyernas då ännu nakna träd, och så detta böljande kvinnohav, över vilket guldfransade standar fladdrade luftigt och lekande framkallade en inre hänförelse av den art som oftast ger sig tillkänna med ett varmt tåreskimmer för ögat, och detta så mycket starkare då jag hörde gamla frihetssånger sjungas här och där i leden — sjungas fritt och med en schwung som betog, särskilt nedan följande verser:

Skingren er icke, ni systrar, som
modiga
frihetens flagg med oss höjt!
En man oss dräpt med att piska oss
blodiga

och med att trampa ej böjt.
Varma för samtidens ädlaste rörelser
stämde ni in i vårt skri:
nog med polisövervåld och förförelser,
nog med polistyranni!
Väl ha en del av oss, fega och drönare,
frälst sig i tid med reträtt —
må de med käppen som dygdebelönare
sporras till lärdom och vett.
Systrar, som följt oss med upphöjd

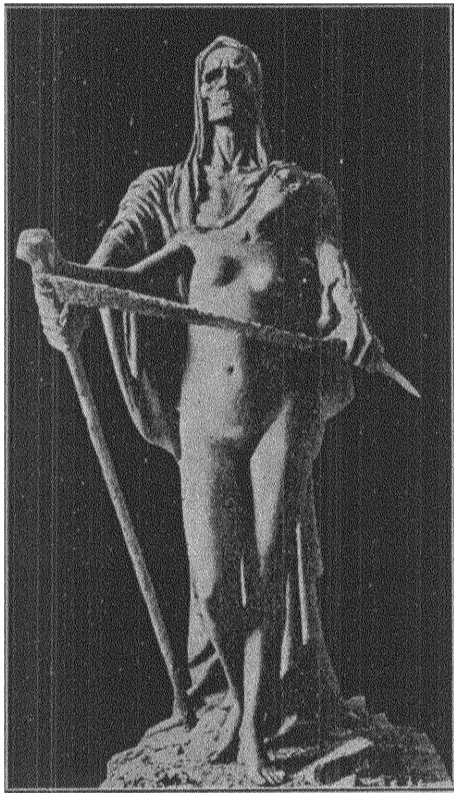
rättfärdighet,
varen som förr med oss ett:
ett i vår känsla för människors vär-
dighet
och för var människas rätt!...

Lidandets, lögnernas, marternas bä-
gare —
var såg man grymmare dåd eller
fegare?

— bräddats till yttersta rand!
Hur många suckar, förtvivlande,
skärande,
hur många jämmerrop, hjärteförfä-
rande,
hör ej vårt älskade land!

Hur länge skola vi, tigande, tåliga
åse, hur nävrättens, hur allt det dåliga
härskar i koja och slott!
Knytnävens myndighet, käppens alls-
mäktighet
och den berömda kosackpiskans prak-
tighet

— därav tillräckligt vi fått.
En gång skall friheten, härlig och
renande
randas för Ryssland, förbrödande,
enande,
högt över vikande ve.
Då — — bland de fallna självhärskar-
tronerna
skola vi, en bland de fria nationerna
böja för Friheten knä!...

Elna Borik: DÖDEN.

Medan jag är inne på sångens gebit vill jag, med risk att bli för lång med artikeln, här meddela ett vers ur den nya ryska Marseljäsen, som nu sjunges av alla demonstranter växelvis med gamla frihetshymner och nya dito:

Ut i solen ur skymmande valven,
evigt bort från det gamla, som var!
Ej vi buga för gyllene kalven,
ej vi skygga för furste och tsar.
Till vår broder i träldomens tunga,
till det hungrande folket vi gå,
vi med det vår förbannelse slunga
mot samhällsvampyrernas skrå.
Statt upp, arbetsfolk, fram på frihe-
tens stråt
och slut dig, var hungrande broder
till folkhavets hämmande floder!
Framåt! Framåt! Framåt!

Till de ryska demonstrantskarornas beröm vill jag säga i förbigående, att det vilar majestät över alla deras demonstrationer, sak samma vem som demonstrerar, soldater, arbetare eller kvinnor. Och en upplevelse av särskilt intresse var denna, den första verkligt rena kvinnodemonstration, som inom parentes sagt gällde en förhöjning av

månadslönen till de hustrur, vars män lågo vid fronten. Demonstrationen, som bestod uteslutande av kvinnor, så när som musikkårerna, vilka voro de olika gardesregementenas, gav mig ytterligare bevis för vad jag sade i denna tidnings majnummer om de ryska proletär- såväl som borgarkvinnorna, att de ha en mera framskjuten plats i sitt lands sociala och revolutionära rörelse på grund av sin rent personliga insats, än i andra länder.

Man undrade en stund över att de voro så tidiga av sig, men dessa bleka kvinnobarn — de ryska kvinnorna äro i allmänhet mycket korta i växten och ge vid hastigt påseende intrycket av unga flickor, klädda som de vid alla stora tillfällen äro i sina likt slöjor knutna sjaletter — tänkte väl som så: morgonstund har guld i mund och därför så... Med detta nöjde man sig och så var man enad, detta långa 80,000 räknande långa tåg på marsch mot Tomiskan — nynnande med i de melodier, som voro mera internationella.

För den, som alltid vant sig se en demonstration, ledd av fiendelägrets spanare — poliserna — en vidriighet som är skäl nog för mången att inte gå med i dylika tåg, ty humbugen firar ju sin största triumf då man går som en från mammas gata bortsprunget barn, så var det upplyftande att se de ryska demonstrationstågen, vilka leda sig själva, och de göra det verkligen med en schwung som betar. Så också vid detta tillfälle. Man undrade ibland, hur detta kvinnotåg skulle klara sig genom den vaknande staden med dess aldrig vilande liv, utan att ställa till trafikhinder, men det rungande taktfasta stampet gav en antydning om, att de lärt marschens konst och målet skulle nås om ock vägen blev mödosam och lång. Det är inte gott att finna ordet som fullt adekvat täcker begreppet och samtidigt ger en karaktäristik av deras målmedvetna uppträdande, deras käckhet och egna ledarkraft — man brukar säga att det vilar något av "tusan djävla" över det som lämnar spår efter sig, men detta ord är för litet, när det gäller den ryska soldathustruns insats i det rent revolutionära grovarbetets tjänst, som består i undanskaffandet av motståndare antingen med ord eller med vapen i hand. Detta kvinnotåg, som endast överglänsts av begravningsdagens, dels den petrogradska 1-majdemonstrationen, var en återklang från revolutionsdagarna, inte blott därför att man såg samma fanor nu, som gävo revolutionens första appell och därtill mången sårad kvinna från revolutionsdagarna, utan fastmera för det humör som präglade de bleka anleten, i vilka bildligt

talat man läste, om än i blodrödare bokstäver, samma inskription som på fanorna. Inskriptionerna voro många, men de övervägande voro: Ned med kriget! Bröd i stället för Konstantinopel!

Att de menade vad de sagt på fanorna, därom vittnade dessa demonstranter — (pardon, kvinnor, men det måste sägas) djävlar-i-min-själ-dödsförakt, ty det vilade över massan densamma eggelse och iver att hellre nu på ögonblicket än i nästa nå ut ur sitt egyptiska mörker eller dö på valplatsen, som besjälade dem under söndagen den 27 februari, då de samlats kring Alexander-statyn framför Nikolaibangården. Då denna demonstration framkallar minnet av ett revolutionsoffer från denna dag vill jag ett ögonblick ännu dröja här. Just som revolutionens vågor gingo som högst i Petrograd under söndagen samlades en mängd kvinnor på Fantorget för att lyssna till en ung kursistka, som klivit upp på statyns sockel, varifrån hon hälsade kosackerna i ett kort tal, medan hon svängde en röd vimpel. Hon slutade med att ropa: Leve kosackerna! Hurra för våra bröder och kamrater från Don!

Vad som följde på hennes tal ställde ett ögonblick i blixtbelysning den slående kontrasten mellan den ryska frihetsälskande massans unga ledarina och vimpelsvängerska, besjälad av rödaste dödsförakt, och den romanovska kolossen. Han — det jordbundna träleriets apoteos i brons — som sett i verkligheten ger genom sin groteskhet ett talande vittnesbörd om den snillrike Trubetskojs elaka, djupt symboliska karikatyr av tsarväldet. Och så hon — den alla himlar stormande ryska frihetskänslans blodröda vallmoblomma! Och röd var hon, detta bokstavligt talat, ty blodet ur egna såret efter ett sabelhugg från en polispristav sprutade över henne själv och de närstående kamraterna. Hennes sista rop var ju "leve kosackerna" och det blev också en kosack förunnat bli denna kvinnas hämnare, ty pristavens hugg hade inte väl fallit förrän en kosacksabel föll och delade pristavens skalle med ett vinläte som starkt påminner om det ljud, som uppstår då man med fart sätter en yxa i ena ändan av en sur vedkubb.

Denna dag, min första kontakt med Rysslands soldathustrur, framkallar många episoder, men jag skall blott stanna vid en enda, innan jag övergår att visa dessa kvinnor i arbete ute på de olika områdena och denna episod var, att den kända lilla Alexandra Kollontay nekats tala. Men sig lik i alla skiften blev hon upp på en lyktstolpe, sådana äro särskilt gouterade som talarestolar i nuets Petrograd, och därifrån sade hon sina systrar vad som låg henne om hjärtat angående deras krav och situationen för ögonblicket.

Genom sin nyligen erhållna rösträtt har kvinnans sociala ställning betydligt

förbättrats, även om icke några större fördelar ännu praktiskt kunnat realiseraras på grund av kriget, men det vill komma tider då ting komma att ske på detta fält, bara man hinner över själva förbryllingstillståndet, som givetvis är tillfinnandes bland ett folk, som i ett slag släpptes löst från egyptiskt slaveri till den obundnaste frihet.

Här, som i andra krigförande länder, har givetvis kvinnan nödgats gå in på arbetsområden som förut legat henne fjärran, och hon har med beundransvärd lätthet funnit sig till rätta. I städerna märkes hon som arbetare inte på långt när så fort som ute på landet. Här ute bland skogar och marker är det hon som nu styr och ställer både som skogshuggare och banbyggare, ja, man möter henne till och med som timmerflottare på förbindelseleden Svir mellan Ladoga och Onega, och så längre upp i Olonetska guvernementet ser man henne mest som häst-

John Runer: FLICKHUVUD.

driverska vid kanalerna, vilka äro de egentliga samfärdslederna för all trafik här uppe. Detta arbete betalas förvånansvärt högt, 40 rubel om dagen pr häst, men så är det också till synes det mest tråkiga och enformiga arbete som kan givas en kvinna. Sakta, sakta få de trampa de dammiga landsvägar, aldrig vila mera än då det slussas. Och då ser man dem också sjunka ner likt skjutna fåglar och somna in på bara marken, tills de väckas av en omild spark från någon av sluss- eller prämhästarna.

Bland de strävsamma yrkena må nämnas bottenlast, ett nära nog omänskligt slit, bestående däri att bära timmerstockar och lasta dem på prämar. Betalningen är ju nog hög, men ute i ödemarken ha dessa arbeterskor otroligt svårt att skaffa sig föda, ty i regel ligga vedupplagen många, ja, ända till 200 verst inåt skogarna, borta från både bygd och by.

Sedan urtiden har den ryska bondkvinnan varit familjens trälhäst, varför arbetet med jorden är henne mindre främmande, och hon reder sig riktigt biljant med både lie och räfsa,

plog och sådd. Då man ser den i höga kragstövlar klädda bondkvinnan arbeta, sjungande sin egendomliga sång, förefaller det som om hon alla dagar vant sig vid dessa saker.

Det långa krigets hårda vedermödor jämte mistandet av söner och make ha gjort den ryska bondkvinnan till en resignerad människa, som tåligt böjer sig för ödets lagar och sällan ser man henne ge utlopp för innestängda känslor, undantagandes det ögonblick, då fältexpeditionen meddelar något sorgesamt från fronten angående make eller son. Ser man en kvinna sitta med tårade ögon utanför sin "dom" — det av stockar timrade hemmet — stirrande tröstillöst in över de närliggande markerna, då förstår man hur det är fatt... Hon är ensam... Kriget har slukat hennes livs innehåll!

Många äro de bondkvinnor som taga mistandet av sina män ganska hårt, andra återigen mycket legert, och om den senare delen skall berättas en, säges det, sannsaga från Olonetska guvernementet. På ett lasarett i Petrograd lågo tvenne sårade. Den värst skadade, som väntade döden, bad sin kamrat få byta bädd, eftersom solen aldrig ville komma där han låg. Sagt och gjort. De bytte sängar men glömde byta tavlor. Han dog och systrarna hade ej observerat något ombyte. De meddelade till den "pravlenie", dit adressen stod, om dödsfallet. Pravle nierna äro så kallade ordningsställen eller hus där rättsaker skipas. På flere ställen ha de numera efter revolutionen blivit verkliga folkets hus. Nå, gumman till den som död förklarade sörjde väl någon dag, men så gick hon en dag och gifte om sig. Men döm om hennes förvåning, då hon en dag i den by, dit hon flyttat med sin nye man, mötte en person som hon alltför väl kände igen. Misstaget klarades ju ganska snart upp och kvinnan tog sitt parti och gick tillbaka till sin gamle man efter att ha tackat den nye för gott kamratskap under den tid deras samvaro rätt.

I flesta fall är det det låga underhållet kronan betalar till soldathustrur som gjort att hon nödgats söka sig ut på arbete på olika håll. Ty envar förstår att ett underhåll av 5 rubel för hustru pr månad och 5 rubel för oförsörjt barn är alldeles för litet i de dyrtidsdagar som råda här.

Huruvida detta understöd kommer att höjas är ännu ovisst, men rättvist tyckes vara att det höjdes åtminstone till det dubbla. Låt vara att flertalet av folket ute på landet har eget hem, en liten torva som föder en ko och litet annan småfånad, men det räcker dock icke till allt, om familjen är stor, och det är den som regel.

Om man försöker utlyssna de tankar, som röra sig på djupet hos den ryska bondkvinnan, så finner man blott ett: hon har bara en enda önskan, att kriget måtte sluta vilken dag som helst. Och häri må ingen förtänka henne, ty

hon har utfört en gärning, som är svår att löna. Det vill en icke ringa fond till av mod och uthållighet för att under sådana tryckta tider, som råda i världen, hålla hem och allt samman.

Detta hennes historiska arbete hade nog till stor del misslyckats, om hon icke i vodkaförbudet haft en god hjälp. Ty detta har i många familjer skapat välstånd, där förut den gräsligaste nöd och jämmer rådde. Ty ryssen, som inte känner till några nykterhetsbegrepp, loger och dylikt, är inte måttlig i sin "drickning", då han kan bli i tillfälle att få något. Numera är detta ytterst svårt. Det enda som numera användes i denna väg är ett hembryggt öl, bryggt på malt, humle, jäst och russin och det är sannerligen inte svagt. Men det blir en alltför dyr apparat att sätta i gång alla dagar i veckan och därför kan man säga, att det sällan syns några druckna ryssar ute på landsbygden.

Kvinnorna ha ju nu sin rösträtt och de borde också veta att begagna den, då det efter kriget gäller ta ställning till vodkaförbudet. Och alla tecken tyda på att hon med sannolikhet röstar ner de röster som höjas för återinförandet av vodkan.

Att det för tillfället är trista tider för den ryska soldathustrun, det är sant, men så vill det dock en gång åter bli solfyllda dagar, då hon i lugn och ro får bygga vidare på sin, alla ryssars dröm: ett fritt och aktat Ryssland, där envar och alla må känna att de äga något att värna, något att bygga vidare på, ty vilket land ligger så långt inne under den efterlängtaade frihets solens strålar som Ryssland?

Litteratur.

Som politisk fånge på Långholmen. Av P. O. Berglund. Bokförlaget Nuten, Stockholm. Pris 1:50.

Redaktionssekreterare P. O. Berglund, den juridiskt ansvarige för J. L. Saxons bekanta veckotidning Säningsmannen, har här i en bok med undertiteln Studier, skildringar, stämningar, drömmar och tankar redogjort för sina intryck av 3 månaders fängelseliv på Långholmen, ett straff, vartill B. av Stockholms rådhusrätt i slutet av förra året dömdes för en i tidningen synlig artikel om kejsar Wilhelms briljanta humör, och vilket straff han i dagarna uttjänat.

Boken, som innehåller 30—40 korta kapitel, är skriven i fängelset och är en skildring av nutida svenskt fängelseliv och i vissa avseenden mera än så. Alltgenom bär den vittne om den tränade tidningsmannens skarpa iakttagelseförmåga och om författarens lediga målande stil.

AGITERA för MORGONBRIS,
din EGEN tidning!

NYÅRSÅFTON.

Av *Robert W. Service.*

(Ur en samling till jul utkommande Service-översättningar av *Ture Nerman.*)

Det är bistert i natt nerrid hamnen, det är kusligt och mörkt och dött, vågorna välter så svarta, snön faller tung och matt.

Och här driver jag kring, ett vindvräkt vrak, och hostar i blåsten slött, hasar mej svulten gatan fram i den glada nyårsnatt.

Jag hör musik från McGuffys saloon, där är ljust som på ljusan dag.
(Fy fan, jag är krasslig — inte en bit sen i morse att stoppa i mun)
Om jag skulle gå över och titta in ett litet litet slag,
kanske pojkarne bjuder mej på en tår och jag kan få sitta en stund.

De grinar och flinar väl åt mej förstås och kallar mej fyllkumpan,
(En drink — he? Tack, snälla herrarna, jo, det tycker gubben om!)
en lortig och led gammal Laban, en ful och försupen fan,
en förbannad whiskybuse — en sup till? He, farbror, kom!

McGuffy själv står mitt i ett lag och skäller grovt på en smed,
bartendern pratar om Tammany Hall och hur en polis blev skött.
Om jag så kryper bort i en vrå för mej själv, får jag kanske sitta i fred
en lugn liten stund... Nej, rummet går runt... å, gud, jag är trött, så trött...

* * *

Rosor bar hon i barmen, deras doft var saga och rus.
Vi två på balkongen på tu man hand i solfjäderspalmernas sus.
En Strauss-vals böljade len mot oss opp och majkvällen var som en dikt
och jag tog hennes lilla hand i min och viskade blygt min bikt

Då dog leendet bort på din läpp med ens och du böjde ditt huvud ner
och det kom i ditt öga en glans så varm, som jag ännu i mörkret ser,
och sekunderna gick och jag väntade tyst och en viskning andades ej
och så tog du från barmen en stor röd ros och räckte den skyggt till mej.

Men då svällde musiken högt i fröjd och all rymden vart sällsamt ljus
och jag slöt dej hårt, så jublande hårt till mitt hjärta i kyssars rus.
Hon är min, hon är min, för evigt min! det sjöng ur fiolerna sen
och klockorna ringde ett gott nytt år — min gud, jag kan höra dem än.

Mins du vår brusande sista vals? Åh, jag mins den med all min själ!
Mins du din blick av tårar full sen vid vårt sista farväl?
Mins du den drömmen, vi drömde vi två, om ljusa och leende år
om två liv som gick samman till vinterns snö som de jublade samman en vår?

Ack, vad har jag mist? Ack, vad har jag mist? Ethel, förlåt, förlåt...
Din röda ros den är vissnad nu på min femti års vandrarstråt.
Bättre att tusen gånger dö än leva som jag var dag.
Jag har syndat och sjunkit som ingen gjort men det led heller ingen som jag!

Hör — hör — Nu hör jag klockor igen! Se — jag kan se henne där,
skön som en dröm... men så bleknar hon bort... Och nu... ah, jag vet vad det är.
Det är juryn som mumlar... och domarn är där... *Oskyldig*, vid gud! Jag svär...
Klockorna... klockorna nu igen... Ethel, här kommer jag — här...

* * *

Stig opp, gamle man! Den är över tolv. Här kan ni ju inte bli kvar.
Hallå! Ni får inte sova här! Hallå, hör ni... res på er, karl!
Ni ska få er en drink, en nyårsdrink, innan ni går, till stöd...
Hallå där, din gamla fyllhund... Gud! Hit, pojkar! *Han är död!*

Den avlägsna freden.

Freden tycks vara avlägsen, hur man än läser svaren på påvenoten.

Det är ju möjligt, att det för de få invigda ter sig annorlunda. Men frågan är om det i verkligheten finns några som kunna kallas invigda i denna sak. De ledande inom de respektive länderna känna delvis sina egna resurser, men icke fiendens. De kunna icke i grund känna ens sina egna, ty bland dem spela oberäkneliga, rent moraliska faktorer in i betydande grad. De äro icke heller ledare längre i detta ords egentliga mening. Kriget föres av hela folket, det är en massrörelse av så oerhörda dimensioner, att några enskilda ledare icke längre äro herrar däröver. Ett försök att plötsligt bringa denna väldiga rörelse att stanna skulle endast gå ut över den som vågade försöket. Det är jämförelsevis enkelt att tända en stor våldeld, men det är icke lika lätt att släcka den. Denna tycks åtminstone icke slockna förrän den brunnit ned. Och om den tidpunkten är nära eller avlägsen kan en utanförstående icke med någon säkerhet avgöra. Alla tidsbestämmelser äro rena gissningar. I tre långa år har detta vanvettiga förstörande av värden och människoliv fortgått, och ingen kan med visshet säga, när folken på allvar skola komma till besinning. Så rika produktionsmöjligheter hade den moderna civilisationen skapat, att, ehuru endast en försvinnande bråkdel därav numera användes för samhällets vidmakthållande, kan det uthärda krigets påfrestning. Den moderna civilisationen har tagit alla sina resurser i bruk för att förstöra så mycket som möjligt av sitt eget verk. Och alltjämt sitta de ledande statsmännen och våga med ängslig omsorg sina ord och räkna med de politiska maktförskjutningarnas vinster och förluster. De ha ännu icke varsnat att vad som tilldrager sig vuxit ut över deras småkloka beräkningar. Till och med i de neutrala länderna leka människorna ännu med en massa politiska ord och begrepp, utan att märka att deras innebörd förändrat sig under krigets inverkan.

Gulli Petrini 50 år.

En av vårt lands främsta kvinnorösträttsförförare har nyss haft 50-årsdag. D:r Gulli Petrini är känd och välkänd ej bara inom den borgerliga rösträttsrörelsen emellertid; hon har ej sagt nej eller sparat sin betydelsefulla medverkan och hjälp många gånger, då de socialdemokratiska kvinnorna bett henne om "bidrag".

Otaliga välgångsönskningar funno vägen till henne på högtidsdagen. Härmed sänder även Morgonbris sin.

Från soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse sändes ett telegram av följande innehåll:

IDA NILSSON.

50 år

fyllde den 20 sept. fru Ida Nilsson, Ronneby.

Med anledning härav ha vi med en del besvär gladeligen "knyckt" porträttet ur hennes mans album — själv är hon mycket sparsam med dylik grannlåt — för att presentera vår ungdomliga 50-åring. Ida Nilsson har tillhört Ronnebyklubben sedan den 1909 bildades. I med och mot har hon troget varit med, glad och arbetsam. Det är kraft och vilja samt ett oförbrännligt gott humör hos vår Ida och detta gör henne också synnerligen lämplig som försäljerska av Morgonbris. För detta senare skola vi giva henne en extra honnör. Att vi lyckats sprida vår tidning så bra här ha vi några duktiga medlemmar att tacka för och en av dessa är Ida Nilsson.

Vad det betyder, att vår tidning går ut till allmänheten, synas så få av kamraterna tänka på och ändå: för varje blad som säljes plöjes en ny fåra eller sås några korn. För vad vår 50-åring i detta fallet gjort bringa vi henne vårt varmaste tack, följt av en maning till de yngre att icke vara sämre.

Som en liten erkänsla för vad vår kamrat gjort erhöi hon i gåva från klubben senaste tre årgångar Morgonbris inbundna i prydligt band.

Klubbens möte blev i övrigt en hjärtlig hyllning och höstens väna blomsterbarn prydde lokalen i varje vrå.

Vår önskan är:

Länge leve femtioåringen!

Rebecka.

"Med tack för allt Edert hängivna arbete för kvinnorösträtten frambära vi härmed våra varmaste välgångsönskningar."

Rätt eller orätt.

Det är med verkligt nöje och även med behållning man genomläser den lilla broschyren Rätt eller Orätt av Julia Ström-Olsson, som nyligen utkommit på Tidens förlag. Det är så sällan de soc.-dem. kvinnorna erhålla litteratur från det egna ledet. När det därför händer är det så mycket mera välkommet.

Bland den mängd av litteratur i broschyrform, som under valrörelsen utkommit och i vilka behandlats de olika f. n. brännande dagsfrågorna, utgör broschyren ett ypperligt inlägg. Det är kvinnornas rösträttsfråga som här behandlas och det får väl sägas att hur än de hårda tiderna obarmhärtigt härja bland arbetareklassens kvinnor, hur än livsbekymren nästan trycka alla till jorden så är dock kvinnorösträtten ett så ofantligt stort livsintresse att det måste stå i främsta rummet för all vår strävan.

Fru O. behandlar på ett briljant sätt sitt ämne. Hon framställer kvinnornas livsförhållanden precis sådana de äro i all sin nakna sanning och låter utan förskoning ironiens löje blixtra över alla de små fuffiga s. k. skäl, som än så länge utgöra det murkna bälverket för motståndarna till den enkla rättvisan att giva kvinnorna icke bara medborgarplikt utan även medborgarrätt och därigenom direkt inflytande i samhället. Och högern, som ännu en gång lyckats förfuska lösningen av kvinnornas rösträttsfråga genom att i sista stund i riksdagen genomdriva beslut om en ny utredning, får sina skarpa hugg sig tillmätt. Broschyren är lätt och ledigt skriven och uttrycker en varm förståelse för arbetarekvinnornas av så många orättvisor och svårigheter omgärdade livsförhållanden, men även en kraftig uppmaning till kvinnorna om solidaritet med sin klass, ty endast härigenom kan målet nås.

För de kvinnor, som vilja hålla sitt intresse levande rörande denna kvinnornas viktigaste fråga, utgör broschyren så att säga ett dokument, väl värt att läsas och diskuteras bland såväl vänner som motståndare till kvinnorösträtten.

Alla kvinnoklubbarna böra rekvirera broschyren till försäljning vid klubbmötena, men den bör även distribueras till alla de slöa kvinnorna i arbetarehemmen, alla de, som ännu icke fattat att det dock finns större intressen i livet att arbeta för än bara det som rör egna små förhållanden.

Broschyren kostar 10 öre, men våra kvinnoklubbar erhålla vid rekvisition av större antal på en gång 25 % rabatt. 100 ex. erhållas för 7 kr. netto plus porto. Rekvisitioner ställas till Tidens förlag, Sthlm.

A. St.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter
i
Damkappor, Dräkter och Kjolar
till billiga bestämda priser.

Obs! Beställningsavdelningen.

PHOSPHO-ENERGON PILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE
vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet.
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Meddelande från C. S.

Agitationsveckan.

Cirkulär angående agitationsveckan har utsänts till alla klubbar och svar begärdes till 15 sept. Ännu finns det dock klubbar, som inte svarat. Om alla dessa klubbar hade en aning om huru allt arbete hopas och försenas genom denna ovisshet och väntan och huru de mest punktliga även härför få obehaget att vänta, så skulle de säkert anse sig skyldiga att lämna något livstecken ifrån sig.

Det är åter några klubbar, som tro sig ingenting kunna göra. Är detta så välbetänkt måntro?

C. S. vill härmed vädja till dessa att ännu en gång taga upp frågan för överläggning. Anordnandet av en agitationsvecka är beslutat av vår kongress, vilket beslut bör respekteras och alla må göra sitt allra bästa för att förverkliga.

Skulle förresten någonsin ett arbete kunna utföras med glädje, så borde det vara nu. Vårt parti har gått fram till en över förväntan lysande valseger och

högerens makt är bruten. Allt tyder på att en ljusning skall inträda i vårt politiska liv. Nu är det ingen tid för tvekan och missmod.

C. S. mottager ännu rekvisitioner å arbetsmaterial och utsänder till de klubbar, som rekvirerat, så snart upp-lagens storlek kan bestämmas för tryckning.

Föredrag kommer att avgiftsfritt tillsändas alla klubbar.

Däremot är priset å affischer pr 100 st. kr. 2:50, flygblad pr 100 st. kr. 2:— och löpsedlar pr 100 st. kr. 1:50.

Det största antalet klubbar ha emellertid visat att de förstätt idén med agitationsveckan rätt. Från en klubb meddelas, att de ämna anordna möten varje kväll under hela veckan och från andra att de söka få till stånd en omfattande agitation i närmaste trakt omkring.

Det låter ju nog så lovande, men det är också nödvändigt att alla klubbar söka göra sitt allra bästa för att vår kvinnorörelse skall kunna vinna något resultat av vår agitationsvecka.

(Forts. fr. sid. 5).

oss densamma. Väl erkännande att ransonering är det enda möjliga f. n., är det dock, då denna visar sig allt för knapp, med ökad bitterhet och förtvivlan vid allt emellanåt erfara att viktiga livsmedel förfaras och sålunda undan-dragas konsumtionen.

Hr Elmquist svarade med att lämna en utförlig redogörelse för de av kommissionen vidtagna åtgärderna och för det allmänna läget på livsmedelsfrå-gans område. Han lovade översända skrivelsen till vederbörande underav-delningar inom kommissionen och upp-manade deputationen med anledning av de framställda anmärkningarna rö-rande sockertilldelningen till marme-ladfabrikerna och paltbrödspriset i Stockholm att i förstnämnda avseende vända sig till föreståndaren för socker-byrån och i sistnämnda avseende till stadens livsmedelsnämnd. Beträffande de uttalade önskemålen angående gryn-ransoneringen erinrade han om, att s. k. diversekort komma att införas och beträffande smöret meddelade han, att man inom kommissionen rastlöst arbe-tar med den frågans ordnande.

Kvinnorna

böra köpa

RÄTT eller ORÄTT

Kvinnorna, arbetarrörelsen och rösträtten.

Nyutkommen broschyr

av

Julia Ström-Olsson.

16 sidor.

10 öre

En rolig, lättläst och med bitande ironi mot svenska högern laddad agitationsskrift. 25 % rabatt vid köp av större antal.

Rekvirera från

Tidens förlag,
Stockholm.

Ett gott exempel.

I Frankfurt am Main har domstolen nyligen fällt ett utslag, som i ekonomiskt avseende likställer kvinnor och män. Målet rörde sig om en kvinna, som tagit tjänst i ett bryggeri och fordrade samma lön som de manliga arbetarna. Domstolen ansåg att hon utförde en mans arbete och alltså var berättigad till hans arbetsförtjänst. Dessutom framhölls faran av att kvinnor gingo för underbetalning och på det viset stängde vissa arbetsområden för de män, som återvände från kriget. Till slut framhölls det också, att det påståendet att kvinnorna, såsom icke familjeförsörjare, kunde nöja sig med mindre löner än männen, numera icke höll streck.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt för-månliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 2, STOCKHOLM.

ALLTID SISTA NYHETER

inom avdelningen för

Fina och välgjorda

Barn-Kläder

för Gossar och Flickor i alla åldrar.

Finare Flick- och Dam-

Skrädderi

Specialité: Dräkter och Kappor.

Välsorterad

Barnekipering

för barn i alla åldrar samt Kembele skodon.

Prima, reella varor. Billiga, bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS A|B

Fullständig Barnekipering.

74 :: 76 :: 78
DROTTNINGGATAN
STOCKHOLM

Besök vår moderna
Fotografi-Atelier.

ALLMÄNNA SPARBANKEN

Högsta gällande ränta.

**Försumliga
föräldrar**

kan man kalla dem som icke i tid lära sina barn tandvårdens stora betydelse. Det lämpligaste tandvårdsmedel för stora och små är Lazarol Tand Crème i stora tuber à 75 öre.

Till hemmets trevnad

bidrager i hög grad att metallföremålen äro putsade och skinande. Intet metallputsmedel kan jämföras med "Röda Björn". Blankar snabbt och varaktigt samt skonar händerna. 25 öre pr burk.

Kooperativa försäkringsanstalterna
bevilja försäkringar

FOLKET

Liv-försäkring

SAMARBETE

Brandförsäkring; Fastighet och Lösöre.
Förmånliga villkor.

Arbetareringens Bank

Grundad 1883

Stockholm & Söderhamn.

Högsta ränta & Depositions-, Kapital- & Sparkasseräkning.

Aktiebolaget Nya Banken

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse:

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16, 1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sekr.: Fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 2:a måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Bryggeriarb.-förb exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 3.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Åhus soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 2:dra måndagen i månaden kl. 1/2, 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus. Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Försvars-Lotteriet

Lotteriet anordnas till förmån för föreningen "Kvinnorna och landet".

Lotteriets kontrollant: Revisorn i Kungl. Lotsstyrelsen Rob. Söderholm. Lotteriets föreståndare: Ernst Norée.

Pris pr lott 2:10

HUVUDVINSTER:

Pris pr lott 2:10

En skånsk bondgård . . . 12.000 kr.

vackert belägen med härlig utsikt över Finjasjön, omfattande 25 tnd åker, lätt sandmylla i gammal kultur. 15 tnd skogsmark med skog till husbehov och ett synnerligen vackert ekbestånd. Därför grustag, som ger icke obetydlig extra inkomst. Boningshuset innehåller 3 stora, vackra rum, kök och källare. Ladugård och loge i stora rymliga byggnader. Materialbod och vagnsbod i särskild byggnad. Till vinsten hör nya, lösa inventarier för 1,000 kr.

En villa i Stockholm . . . 11.000 kr.

eller efter vinnarens fria val

En villa i Göteborg . . . 11.000 kr.

Lotteriet gäldar till ett belopp av 11,000 kr. byggnads-kostnaderna för en villabyggnad efter vinnarens fria val på något av villaområdena Äppelvikens eller Mörby i Stockholm eller Bagaregården i Göteborg.

En vedskog vid Mälaren . . 5.000 kr.

Vedskogen består av 20 tnd skogsmark & Mariefreds stads södra skogsområde med strandtomt vid Mälaren, bevuxen med 3,100 barrträd och 950 lövträd. Området är synnerligen lämpligt till styckning i villatomter.

Ett presentkort på livsmedel 4.000 kr.

att före den 1 Jan. 1920 valfritt uttagas på följande platser hos här nedan förtecknade firmor: **Stockholm:** Stockholms Slakteri A. B., A. G. Bergfalk & Co, Konsumtionsföreningen Stockholm; **Göteborg:** Helander & Co, Hulda Sköldberg, A. von Reis; **Malmö:** Fredr. Nyström, B. Aug. Nilsson; **Norrköping:** Aug. Eriksson & Co, Erik Olsson, A.-B. Petterson & Jonsson.

Dessutom ett mycket stort antal andra, särdeles värdefulla vinster, varav en del utställas i lotteriets utställningslokal, Kungsgatan 2, Stockholm. OBS! Dragnings så snart lotterna slutsåts, dock senast den 31 Dec. 1917.

Lotter à kr. 2:10 säljas hos de vanliga kollektörerna samt kunna rekvireras utan förskottslikvid helst å brev kort, under adress Försvarslotteriet, Stockholm 5, då 35 öre till porto och dragningslista tillkommer.

En matsalsmöbel . . . . . 4.200 kr.

efter Gripsholmsmodell.

Ett presentkort på Nord. Komp. 4.000 kr.

Södra K. F. U. K:s LOTTERI

till förmån för Stockholms Södra Kristliga Förenings av Unga Kvinnor sociala verksamhet, som bl. a. omfattar Husmoders- och Tjänarinneskolor, ett Kvinnornas kök för billig mat-
---servering och Nödhjälpsverkstad för arbetslösa kvinnor---

LOTTERIETS FÖRESTÅNDARE: A. von HOFSTEN.

Högsta vinsten:

Två hästar med vagn o. selar från Stockholms Ridinstitut.

Värde Kr. **8,000**

2:dra vinsten:

En utstyrsel bestående av: silver, linne, mattor, kristall- och porcelinsservis jämte armatur.

Värde Kr. **6,500**

3:e vinsten:

En förmaksmöbel av polerad mahogny, klädd med siden och bestående av: 1 soffa, 1 bord, 2 fåtöljer, 4 stolar, 1 spegel och 1 byrå.

Värde Kr. **4,000**

4:e vinsten:

Ett hängsmycke.

Värde Kr. **2,800**

5:e vinsten:

Damrumsmöbel, lackerad, klädd med cretonne, bestående av: 1 soffa, 1 bord, 2 fåtöljer, 4 stolar, 2 taburetter och 1 sekretär av mahogny.

Värde Kr. **2,525**

6:e vinsten:

En sportstuga efter ritning av arkitekten O. Odel.

Värde Kr. **2,000**

7:e vinsten:

En motorcykel.

Värde Kr. **1,750**

8:e vinsten:

En sälbisampäls.

Värde Kr. **1,300**

9:e vinsten:

Ett pianino, från Bergqvist & Nilsson.

Värde Kr. **1,300**

10:e vinsten:

En tavla av konstnären Per Ekström.

Värde Kr. **1,000**

Vinsternas antal är **7,500**

Samlade vinstvärdet utgör minst Kr **85,000**

Dragningen sker senast den 31 December 1917

Lotter kunna rekv. från

SÖDRA K. F. U. K. LOTTERIET
Sturegatan 13, Stockholm.

Lotterna sändas pr postförskott i den ordning rekvisitionerna inkomma. Pris pr lottsedel 2 kr. 10 öre (stämpel) jämte kostnad för porto och dragningslista.
Rekvisitionerna märkas med M. 7.

Besök Lotteriets utställning, Birger Jarlsgatan, Stockholm

ÖSMO-LOTTERIET

till förmån för Stockholms Folkskollärarynnors Husmoderskola.

15,000 VINSTER.

Var 7:de lott vinner.

Sammanlagt vinstvärde 110,000 kr.

Pris pr lott 2 kronor

(+ 10 öre för stämpel).

Endast svenska varor.

Dragning senast dec. 1917.

HUVUDVINSTER:

	Värde Kr.		Värde Kr.
1. Lantegendomen Karö i trakten av Dannemora, om 21 tld åker och äng, 33 1/2 tld skogs- och hagmark, avverkningsbar ståndskog till värde av c:a kronor 3,000: —. Corps de logis om 4 rum och kök, talrika andra byggnader m. m.	8,000: —	5. Antik klaffbyrå, valnöt med inläggningar	2,000: —
2. »Lillstugan», vinterbonad villa om 3 rum och kök, uthus m. m. & fri och egen grund vid Tungalsta jvgst.	7,500: —	6. Motorcykel från Huskvarna	1,975: —
3. Möblemang till 3 rum från Nord. Komp.	5,000: —	7. Sängkammarmöbel, polerad björk	1,400: —
4. Sportstuga om 2 rum o. kök, ritad av arkitekt Odel	3,000: —	8. Antikt skåp, alm, jakaranda och valnöt	1,200: —
		9. Tenuksamling med hyllor	1,000: —
		10. »Senta», byst i marmor av John Runer	1,000: —
		11. Dampäls, bisam med besättning och muff av bäver	900: —
		12. Juvelring, safir, briljanter och platina	850: —

Insänd rekvisition, märkt M. 3, adress Ösmo-Lotteriet, Artillerigatan 60, Stockholm, varefter lotter sändas mot postförskott för lotterna å Kr. 2:10 pr lott jämte kostnad för porto och dragningslista. Dragningslistan, som utkommer 2 & 3 veckor efter dragningen, tillställs utan särskild begäran envar, som köpt lott direkt från huvudkontoret.

ÖSMO-LOTTERIET